

ارزیابی انتخابات مجلس ششم و مسئولیت‌های خطیر نمایندگان

مردم هوشیار ایران به رغم رد صلاحیت بسیاری از شخصیت‌های شناخته شده اصلاح‌طلب بیرون و درون حاکمیت با شرکت آگاهانه و فراگیر در انتخابات، بار دیگر تاثیر حضور و آرای خود را در تعیین سرنوشت کشور به نمایش گذاشتند و ضمن استفاده از حق قانونی خود، از برنامه توسعه سیاسی و نمایندگانی اصلاح‌طلب حمایت کردند و به عملکرد و نمایندگانی جریان انحصارطلب رأی منفی دادند.

نهضت آزادی ایران این پیروزی بزرگ را به ملت ایران تبریک گفته، با استقبال از این مرحله گذار و تحول در قوه مقننه برای پیشبرد برنامه توسعه سیاسی، نکات زیر را در ارتباط با فرایند انتخابات و پیام‌های آن به آگاهی ملت شریف ایران و منتخبان آنان می‌رساند.

۱- نهضت آزادی ایران با تکیه بر اصل مردم‌سالاری و اهمیت حضور فعالانه مردم در صحنه‌های سیاسی همواره مشوق شرکت همگان در انتخاباتی که دارای حداقل شرایط آزاد باشد، بوده است و در انتخابات دوره ششم مجلس نیز مردم را به مشارکت گسترده در آن دعوت کرد و در پی اعلام اهداف و برنامه‌های خود، تعدادی از اعضای خود را به عنوان نامزد نمایندگی معرفی نمود. اما با کمال تأسف از این نامزدها توسط هیات‌های نظارت و بقیه به جز یک نفر، بدون ارائه دلایل مستند و قانونی توسط شورای نگهبان رد صلاحیت شدند و به شکایات و اعتراض‌های قانونی آنان توجه موثری نشد. مستمسک شورای نگهبان برای رد صلاحیت نامزدهای نهضت آزادی ایران غیرقانونی دانستن آن بود، در حالی که قانونی بودن نهضت آزادی ایران بر اساس اصل ۲۶ قانون اساسی توسط وزرای سابق و فعلی وزارت کشور و برخی از مسئولان یا شخصیت‌های مستقل تایید شد و شورای نگهبان نیز خود یک عضو با سابقه نهضت آزادی ایران را در این دوره واجد صلاحیت تشخیص داد.

نهضت آزادی ایران با وجود محروم شدن نامزدهایش از حق انتخاب شدن، بر اساس سیاست مشخصی که از پیش اعلام کرده بود، در ائتلاف با دیگر احزاب و نیروهای ملی - مذهبی، به معرفی یا حمایت سایر نامزدهای اصلاح‌طلب پرداخت و از مردم برای شرکت فعال در انتخابات دعوت به عمل آورد.

۲- شرکت بیش از ۷۰ درصد واجدین شرایط در انتخابات مجلس ششم و حمایت بی‌دریغ و غرورآفرین آنان از نامزدهای احزاب و گروه‌های اصلاح‌طلب، از جمله نامزدهای ائتلاف نیروهای ملی - مذهبی در تهران و شهرستان‌ها - که در تهران مرتبه سوم را بعد از نامزدهای حزب مشارکت اسلامی و روزنامه‌نگاران اصلاح‌طلب حائز شدند - حکایت از شکست برنامه و عملکرد گروه‌ها و تشکل‌های تمام‌تخواه و رویکرد مردم به احزاب اصلاح‌طلب، مطبوعات آزاد و مستقل و برنامه‌های توسعه سیاسی آقای خاتمی دارد.

۳- شورای نگهبان، هماهنگ با جناح محافظه‌کار و انحصارطلب، مشارکت مخالفان ملتزم به قانون اساسی را نپذیرفت و به بهانه‌های مختلف، افرادی را که در طیف مخالفان قانونی قرار دارند (شامل اعضای نهضت آزادی ایران و سایر احزاب و نیروهای ملی - مذهبی، روشنفکران دینی جدا شده از حاکمیت و...) رد

صلاحیت کرد و با وضع قوانین انتخاباتی جدید، در راه برگزاری انتخابات آزاد و مطلوب مانع‌تراشی نمود. متأسفانه، مقاومت‌های وزارت کشور و برخورد خیرخواهانه و برگزشت رئیس‌جمهور نیز نتوانست سد استبداد رأی و اعمال غیرقانونی را بشکند و محافظه‌کاران نتوانستند حتی در حد اصلاح‌طلبان «خودی درون حاکمیت» مخالفان خود را تحمل نمایند و البته این چنین با واکنش گسترده مردم روبرو شدند.

۴- در آستانه انتخابات، چند حزب جدید تاسیس شدند و با اخذ مجوز قانونی به عضوگیری پرداختند تا از حالت محفلی خارج شده و به صورت احزاب رسمی و فراگیر درآیند، به علاوه برای اولین بار احزاب و گروه‌های سیاسی برنامه خود را ارائه دادند. نهضت آزادی ایران این پدیده جدید گرایش به تحزب را رویداد فرخنده‌ای در راستای تقویت برنامه توسعه سیاسی ارزیابی می‌کند. البته برخی از تشکلهای قبلی، مانند جامعه روحانیت مبارز، همچنان وضعیت پدرسالارانه و قیم‌آبانه خود را حفظ کرده‌اند.

۵- جامعه روحانیت مبارز و جمعیت موفته اسلامی، با پندآموزی از انتخابات ریاست جمهوری در دوم خرداد ۷۶ ناچار شدند که حتی‌الامکان چهره‌های جدید فاقد پیشینه سیاسی را به عرصه انتخابات وارد کنند. آنها با کم‌رنگ کردن حضور خود و تحمل هزینه‌های گزاف به معرفی سازمان‌های نوظهوری مانند حزب تمدن اسلامی و چکاد آزاد اندیشان در قالب شعارهای آزادی‌خواهانه - و بعضاً ملی‌گرایانه - پرداختند تا بتوانند بدین شیوه حمایت‌های مردمی را جلب کنند. آنان در برخی از شهرستان‌ها از معرفی نامزدهایی به نام خود پرهیز کردند و افراد مورد نظرشان را به عنوان نامزدهای احزاب تازه‌ای چون حزب اعتدال و توسعه یا نامزدهای مستقل معرفی نمودند.

۶- بسیاری از عناصر ضد آزادی، مخالف مردم‌سالاری، معارض حاکمیت ملت و مانع جدی آزادی احزاب چهره عوض کرده، خود را مدافع سینه چاک آزادی و توسعه سیاسی معرفی کردند تا شاید با این ترغیب آرای بیشتری به دست آورند.

ارزش‌هایی مانند استادی دانشگاه، تحصیلات غیرحوزوی، تخصص‌های حرفه‌ای و دانستن زبان‌های خارجی - که در دوره‌های پیشین کمتر مورد توجه و تاکید بود - در انتخابات اخیر به عنوان ارزش‌های برتر مورد استفاده نامزدها قرار گرفت، به گونه‌ای که حتی نمادهای نظامی‌گری، خود را به عنوان کارشناس و یا استاد دانشگاه معرفی کردند، اما این شیوه‌ها نتوانست در قضاوت نهایی مردم تاثیر قابل ملاحظه‌ای داشته باشد.

۷- به گواهی آمار، حضور روحانیان در مجلس از دوره اول تا دوره پنجم سیر نزولی داشته است. اما در انتخابات دوره ششم، حتی به لحاظ تعداد نامزدهای شرکت کننده در انتخابات نیز افت فاحشی وجود داشت، به گونه‌ای که در بیشتر فهرست‌ها کمتر از ۲۰ درصد را تشکیل می‌داد و با توجه به عملکرد روحانیت حاکم در دو دهه گذشته بویژه در مجلس پنجم، ناکامی چشمگیر آنان در راهیابی به مجلس قابل پیش‌بینی بود.

۸- عدم شرکت حدود ۱۱ میلیون نفر از واجدین شرایط در انتخابات مجلس ششم و مختصر کاهش مشارکت مردم نسبت به انتخابات دوم خرداد ۷۶ جای تامل و بررسی دارد. رصلاحت غیرقانونی نامزدهای شناخته شده اصلاح‌طلب داخل و خارج از حاکمیت بدون ارائه دلایل و مستندات قانونی که با اعتراض مسئولان انتخابات وزارت کشور و عذرخواهی متواضعانه رئیس‌جمهور محترم از مردم روبرو شد و پاره‌ای تبعیضات برای بسیاری از مردم عامل بازدارنده از شرکت در انتخابات بوده است.

انحصارطلبان با برنامه‌ریزی از طریق عملکرد شورای نگهبان و صدا و سیما و بحران آفرینی‌ها به دنبال ایجاد فضای سرد انتخاباتی بودند تا از یک سو با کاهش میزان مشارکت مردم، نامزدهای آنان به مجلس راه یابند و از سوی دیگر شکست برنامه توسعه سیاسی رئیس‌جمهور را اعلام دارند. اما مردم شریف ایران با آگاهی از این ترندها و تحمل ناهنجاری‌ها با حضور گسترده خود در انتخابات یادآور شور و شوق انقلاب سال ۵۷ و انتخابات دوم خرداد ۷۶ شدند و یکبار دیگر رشد و بلوغ سیاسی خود را با نشان دادن اعتراض خود در راستای منافع ملی به نمایش گذاشتند.

۹- یکی از ویژگی‌های تاریخی انتخابات مجلس ششم ورود آقای هاشمی رفسنجانی به صحنه انتخابات بود. اگر چه هدف اولیه این اقدام تقویت جریان انحصار و ایجاد شکاف در جبهه دوم خرداد ارزیابی می‌شد، اما پیامد آن گسترش فضای نقد عملکرد مسئولان دو دهه گذشته انقلاب، به ویژه شخص آقای هاشمی رفسنجانی و تقویت جریان اصلاح و پیروزی چشم‌گیر نامزدهای اصلاح‌طلب و شکست فاحش انحصارطلبان بود.

نقد آقای هاشمی رفسنجانی و رأی منفی حدود ۷۵ درصد شهروندان به وی در واقع نفی خصلت متولی‌گری و قیم‌مآبی در نظام جمهوری اسلامی مردم‌سالار ایران است. رأی مردم وی را در جایگاه آخرین نماینده منتخب شهر تهران در مجلس قرار داد تا در سطح سایر نمایندگان به وظایف نمایندگی و خدمت به مردم بپردازد، که امید است در پایان مدت چهار سال مجلس ششم کارنامه قابل قبولی از خود ارائه کند.

۱۰- نتایج انتخابات ادوار اخیر و به طور مشخص انتخابات دوم خرداد ۷۶ و ۲۹ بهمن ۷۸ این واقعیت را به وضوح به تصویر کشیده است که هرگونه قانون و یا مصوبه‌ای نظیر «نظارت استصوابی» که حقوق اساسی ملت را تضییع کند، با واکنش منفی مردم روبرو شده و می‌شود و نظام را با بحران مشروعیت روبرو می‌سازد. افراد رد صلاحیت شده توسط شورای نگهبان مورد احترام و حمایت مردم قرار می‌گیرند و افراد وابسته به جناحی که مورد حمایت بی‌دریغ شورای نگهبان هستند با رأی منفی مردم روبرو می‌شوند. آیا وقت آن نرسیده است که نهادهای ذیربط (مجلس خبرگان و مقام رهبری) برای رفع این معضل چاره‌ای بیندیشند؟

* * *

حضور آگاهانه و گسترده مردم در انتخابات مجلس ششم و حمایت چشم‌گیر از برنامه اصلاحات در راستای اصول و آرمان‌های اصیل انقلاب یعنی آزادی، مردم‌سالاری و قانونمداری، بازتاب وسیعی در سطح رسانه‌های داخلی و بین‌المللی داشت و سایر کشورها، به ویژه کشورهای منطقه، با حساسیت خاصی روند انتخابات مجلس ششم و پیامدهای آن را دنبال کرده‌اند و در تحلیل‌های خود رشد و بلوغ سیاسی مردم ما را مورد تحسین قرار داده‌اند. بر این اساس نمایندگان مجلس که با برنامه اصلاحات و تعهد اجرای برنامه توسعه سیاسی انتخاب شده‌اند در معرض آزمونی بزرگ قرار گرفته‌اند و شایسته است موارد زیر را مورد توجه قرار دهند.

۱- افرادی که به عنوان نمایندگان اصلاح طلب به مجلس راه یافته‌اند باید اصلاحات را از خود مجلس آغاز کنند، بدین معنا که با حذف امتیازات (رانت‌های) مادی، سلب امکانات نفوذ در دستگاه‌های دولتی و پرهیز از هر گونه سودجویی برای خود یا افراد دیگر و نیز با حضور فعالانه و موثر در کمیسیون‌های

تخصصی، فعال کردن کمیته‌های تحقیق و تفحص برای نظارت بر عملکرد مجموعه حاکمیت، توجه به مشکلات اقتصادی کلان و موانع اصلی توسعه سیاسی و چاره‌یابی برای رفع آنها، جایگاه واقعی قوه مقننه را در نظام جمهوری اسلامی ایران تثبیت کنند و سپس با وضع یا اصلاح قوانین مورد نیاز فوری کشور، مانند اصلاح قوانین قضایی، اصلاح قانون مطبوعات در راستای رشد آزادی بیان و قلم، اصلاح قانون انتخابات در جهت حذف نظارت استصوابی و حذف دادگاه‌های انقلاب و دادگاه ویژه روحانیت و ارائه طرح‌های اقتصادی و اجتماعی جهت مقابله با بحران‌های کنونی کشور، به ویژه اشتغال جوانان، فرایند اصلاحات را تکمیل نمایند.

از سوی دیگر، نمایندگان جبهه اصلاح طلب به ویژه حزب جبهه مشارکت که اکثریت مجلس را در اختیار دارند باید توجه داشته باشند و دقت ویژه‌ای در انتخاب رئیس و سایر اعضای هیات رئیسه مجلس اعمال نمایند، چرا که آنان در مواردی نقش تعیین کننده در سمت‌گیری مجلس بازی می‌کنند.

مردمی که نامزدهای اصلاح طلب را به نمایندگی خود برگزیده‌اند انتظار دارند که نمایندگان آنان شخصیتی کارآمد با پیشینه‌ای شفاف، معتقد به آرمان‌های اصیل انقلاب اسلامی ایران و برنامه اصلاحات و کوشا برای تحقق توسعه سیاسی و شکل‌گیری جامعه مدنی را به عنوان رئیس مجلس برگزینند و این خواسته بحق مردم را جامه عمل بپوشانند.

۲- بر کسی پوشیده نیست که ترکیب دولت حاضر در شرایط ویژه بعد از دوم خرداد ۷۶ برای تأمین نظر جناح‌های مختلف قدرت شکل گرفت و عملکرد دو ساله دولت نشان‌گر فقدان توانایی کافی برای حل ریشه‌ای مشکلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور بوده است. اینک، با توجه به اصلاح نسبی ترکیب نمایندگان ملت، سطح انتظارات و مطالبات مردم از دولت فراتر رفته است و از این رو، جایگزینی برخی از وزیران بیش از پیش ضروری می‌نماید.

۳- استقبال گسترده مردم از نامزدهای مورد حمایت ائتلاف نیروهای ملی - مذهبی عمق نگرانی شورای نگهبان و جریان انحصارطلب از انتخاب نامزدهای با سابقه و شناخته شده نهضت آزادی ایران و سایر نیروهای ملی - مذهبی را به وضوح نشان می‌دهد. این امر مسئولیت نمایندگان منتخب اصلاح طلب را برای رفع موانع شکل‌گیری نهادهای مدنی از جمله احزاب سیاسی و جلب مشارکت تمامی نیروهای ملتزم به قانون اساسی و برگزاری انتخابات آزاد و فراگیر را در دوره‌های بعد مورد تاکید قرار می‌دهد تا شعار ایران برای همه ایرانیان تحقق یابد.

نهضت آزادی ایران در مجموع، تحولات سیاسی اخیر کشور را مثبت ارزیابی می‌کند و امیدوار است که همه مسئولان کشور با درک کامل پیام‌های انتخابات دوره ششم مجلس، حضور و قدرت شگفت‌انگیز مردم آگاه و رشید ایران را باور کنند؛ حاکمیت واقعی را به مردم بسپارند؛ به انحصارها و انحصارگری‌ها پایان دهند؛ با شفاف کردن عملکردهای اقتصادی، سیاسی و فرهنگی، میزان اعتماد مردم به حاکمیت را افزایش دهند و با رعایت حقوق ملت - که در قانون اساسی تصریح شده است - به رشد و توسعه همه جانبه کشور کمک کنند. و من الله التوفیق و علیه التکلان

نهضت آزادی ایران